

Pressi- ja teabeosakond

Euroopa Liidu Kohus
PRESSITEADE nr 228/2021
Luxembourg, 21. detsember 2021

Kohtuotsus (kohtuasi C-497/20)
Randstad Italia

Liidu õigusega ei ole vastuolus see, kui liikmesriigi kohtusüsteemi kõrgeim kohus ei saa tühistada selle liikmesriigi kõrgeima halduskohtu otsust, mille tegemisel on rikutud liidu õigust

See ei piira siiski sellise rikkumise tõttu kahju kandnud isikute võimalust nõuda asjasse puutuvalt liikmesriigilt hüvitist

Azienda USL Valle d'Aosta (Valle d'Aosta piirkonna kohalik terviseamet, Itaalia) algatas riigihankemenetluse, et valida välja töövahendusagentuur renditöötajate vahendamiseks. Randstad Italia SpA (edaspidi „Randstad“) oli selles menetluses osalenud pakkujate hulgas. Pärast tehniliste pakkumuste hindamist jäeti Randstad kõrvale, kuna tema tehniline pakkumus ei saanud hinnet, mis ületanuks määratud kohustusliku lävendi.

Randstad esitas pädevale esimese astme halduskohtule kaebuse, millega ta esiteks soovis vaidlustada tema hankemenetlusest kõrvalejätmise ja teiseks tõendada, et see menetlus ei olnud õiguspärane. Kaebus tunnistati vastuvõetavaks, kuid jäeti sisulistel põhjustel rahuldamata. Apellatsioonimenetluses leidis Consiglio di Stato (Itaalia kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) siiski, et väited menetluse õiguspärasuse vaidlustamiseks oleks tulnud tunnistada vastuvõetamatuks, kuna Randstadil puudus õigus neid väiteid esitada. Seetõttu muutis ta esimese astme kohtu otsust selles küsimuses. Randstad esitas selle kohtuotsuse peale kassatsioonkaebuse Corte suprema di cassazionele (Itaalia kassatsioonikohus). See kohus rõhutas asja sisuliselt analüüsides, et kõrgeima halduskohtuna tegutseva riiginõukogu keeldumine analüüsida väiteid hankemenetluse õigusvastasuse kohta rikub õigust tõhusale õiguskaitsevahendile liidu õiguse tähenduses. Ta märkis siiski, et Itaalia konstitutsiooniõigus¹, Corte costituzionale (Itaalia konstitutsioonikohus) tõlgenduses², nõuab sellise kassatsioonkaebuse vastuvõetamatuks tunnistamist. **Kõrgeima halduskohtuna tegutseva riiginõukogu otsuste peale saab nimelt kassatsioonkaebuse esitada ainult kohtu pädevusega seotud põhjustel**, kuid käesolevas asjas põhines Randstadi kassatsioonkaebus liidu õiguse rikkumisest tuleneval väitel.

Neil asjaoludel otsustas kassatsioonikohus pöörduda Euroopa Kohtu poole sisuliselt küsimusega, kas liidu õigusega³ on vastuolus riigisisene õigusnorm, mis liikmesriigi kohtupraktika kohaselt ei võimalda õigussubjektil seada sellele kohtule esitatud kassatsioonkaebuses kahtluse alla kõrgeima halduskohtu otsuse vastavust liidu õigusele.

Euroopa Kohtu suuskoda leidis, et selline õigusnorm on liidu õigusega kooskõlas.

Euroopa Kohtu hinnang

¹ Itaalia põhiseaduse artikli 111 kaheksas lõik.

² 18. jaanuari 2018. aasta kohtuotsus nr 6/2018, mis käsitleb Itaalia põhiseaduse artikli 111 kaheksanda lõigu tõlgendamist (ECLI:IT:COST:2018:6).

³ ELL artikli 4 lõige 3 ja artikli 19 lõige 1 ning nõukogu 21. detsembri 1989. aasta direktiivi 89/665/EMÜ riiklike tarne- ja ehitustöölepingute sõlmimise läbivaatamise korra kohaldamisega seotud õigus- ja haldusnormide kooskõlastamise kohta (muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiiviga 2014/23/EL) artikli 1 lõiked 1 ja 3, tõlgendatuna Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artikli 47 alusel.

Euroopa Kohus märkis menetlusautonoomia põhimõtte kohta, et juhul, kui konkreetsetes valdkonnas ei ole kehtestatud liidu õigusnorme, **tuleb iga liikmesriigi riigisiseses õiguskorras kehtestada menetlusnormid, et tagada õigussubjektidele liidu õigusega hõlmatud valdkondades tulemusliku õiguskaitse tagamiseks vajalik kaebeõigus ELL artikli 19 tähenduses**. Seda tuleb aga teha nii, et need menetlusnormid ei oleks vähem soodsad kui riigisisese õiguse kohaldamisalasse kuuluvaid sarnaseid olukordi reguleerivad normid (võrdväärsuse põhimõte) ega muudaks liidu õigusega antud õiguste teostamist tegelikult võimatuks või ülemäära keeruliseks (tõhususe põhimõte). Nii ei ole liidu õigusega põhimõtteliselt vastuolus see, kui liikmesriigid piiravad või seavad tingimusi väidetele, mida võib esitada kassatsioonimenetluses, kui nad järgivad seejuures neid kahte põhimõtet.

Võrdväärsuse põhimõtte kohta märkis Euroopa Kohus, et käesoleval juhul piiravad eelotsusetaotluse esitanud kohtu pädevust lahendada kõrgeima halduskohtuna tegutseva riiginõukogu otsuste peale esitatud kassatsioonkaebusi samad menetlusnormid olenemata sellest, kas nende kaebuste aluseks on riigisisised või liidu õigusnormid. Järelikult on selle põhimõtte järgimine tagatud.

Tõhususe põhimõtte kohta tuletas Euroopa Kohus meelde, et liidu õigus ei kohusta liikmesriike kehtestama muid õiguskaitsevahendeid kui need, mis on sätestatud riigisiseses õiguses, välja arvatud juhul, kui ei ole ühtegi õiguskaitsevahendit, mis võimaldaks tagada õigussubjektidele liidu õigusest tulenevad õigused. Juhul kui eelotsusetaotluse esitanud kohus tuvastab, et käesolevas asjas on selline kohtulik õiguskaitsevahend olemas – *a priori* näib see nii olevat –, on asjasse puutuval liikmesriigil liidu õiguse seisukohast igati lubatav anda oma kõrgeimale halduskohtule pädevus teha asjas nii fakti- kui ka õigusküsimustes otsus viimase kohtuastmena ja seega välistada, et seda asja oleks veel võimalik kassatsioonkaebuse alusel sisuliselt läbi vaadata selle liikmesriigi kohtusüsteemi kõrgeimas kohtus. Seega ei riku kõnealune liikmesriigi õigusnorm ka tõhususe põhimõtet ja sellest ei ilmne ühtegi asjaolu, millest nähtuks ELL artikli 19 eiramine. Sellele järeldusele ei räägi vastu ka direktiivi 89/665 sätteid, mis riigihankelepingute sõlmimise valdkonnas kohustavad liikmesriike tagama õiguse tõhusale õiguskaitsevahendile⁴.

Euroopa Kohus märkis siiski, et arvestades selle direktiiviga ja harta artikliga 47 tagatud õigust tõhusale õiguskaitsevahendile, **tunnistas kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu Randstadi poolt halduskohtule esitatud kaebuse vastuvõetamatuks ekslikult**. Sellega seoses tuletas Euroopa Kohus meelde, et esiteks piisab kaebuse vastuvõetavaks tunnistamiseks sellest, et on olemas võimalus, et kaebuse rahuldamise korral peab hankija hankemenetluse uuesti läbi viima. Teiseks saab nimetatud direktiivi kohaselt kaebuse esitada üksnes pakkuja, keda ei ole veel hankemenetlusest lõplikult kõrvale jäetud, ning pakkuja hankemenetlusest kõrvaldamine on lõplik üksnes siis, kui talle on sellest teatatud ja kõrvalejätmine on sõltumatu ja erapooletu kohtu poolt „õiguspäraseks tunnistatud“⁵.

Käesoleval juhul rikkus kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu seda normi, kuna nii hetkel, kui Randstad esitas hagi esimese astme kohtusse, kui ka ajal, mil see kohus tegi otsuse, ei olnud ei see kohus ega ükski teine sõltumatu järelevalveasutus hankekomisjoni otsust Randstad menetlusest kõrvaldada veel õiguspäraseks tunnistanud.

Sellises olukorras, nagu oli kõne all põhikohtuasjas, kus riigisisene menetlusõigus iseenesest võimaldab huvitatud isikutel esitada kaebuse sõltumatule ja erapooletule kohtule ning tõhusalt tugineda liidu õiguse ja liidu õiguse liikmesriigi õiguskorda üle võtvate riigisiseste sätete rikkumisele, kuid kus selle liikmesriigi kõrgeim halduskohus kui viimase kohtuastmena asja lahendav kohus seob selle kaebuse vastuvõetavuse põhjendamatult tingimustega, mille tulemusel jäävad need huvitatud isikud ilma õigusest tõhusale õiguskaitsevahendile, **ei nõua liidu õigus siiski, et see liikmesriik näeks selle õiguse tõhusale õiguskaitsevahendile rikkumise heastamiseks ette õiguse esitada kohtusüsteemi kõrgeimale kohtule kassatsioonkaebus selliste kõrgeima halduskohtu tehtud vastuvõetamatuks tunnistamise otsuste peale**.

4 Direktiivi 89/665 artikli 1 lõiked 1 ja 3.

5 Direktiivi 89/665 artikli 2a lõige 2, tõlgendatuna harta artikli 47 alusel.

Viimaseks rõhutas Euroopa Kohus, et **see lahendus ei mõjuta nende eraõiguslike isikute õigust, kelle õigust tõhusale õiguskaitsevahendile viimase astmena asja lahendava kohtu lahendiga on rikutud, nõuda kõnealuse liikmesriigi vastutuse kohaldamist** juhul, kui on täidetud liidu õiguses selleks ette nähtud tingimused ja eelkõige tingimus, et selle õiguse rikkumine peab olema piisavalt selge.

MÄRKUS: Eelotsusetaotlus võimaldab liikmesriikide kohtutel taotleda kohtuvaidluste lahendamisel Euroopa Kohtult liidu õiguse tõlgendamist või liidu õigusakti kehtivuse üle otsustamist. Euroopa Kohus ei lahenda riigisisest kohtuvaidlust. Kohtuasja lahendamine kooskõlas Euroopa Kohtu otsusega on liikmesriigi kohtu ülesanne. Euroopa Kohtu otsus on ühtlasi siduv ka teiste liikmesriikide kohtutele, kes lahendavad sarnast probleemi.

Ajakirjandusele mõeldud mitteametlik dokument, mis ei ole Euroopa Kohtule siduv.

Otsuse [terviktekst](#) on CURIA veebileheküljel alates selle kuulutamise päevast.

Täiendavat teavet annab Gitte Stadler, ☎ (+352) 4303 3127